

‘WIJ ZULLEN DE MACHT OVERNEMEN!’

opgeroepen en Mussert verordineerde, en liet ook door de pers bekend maken, dat zij van hun werkgevers een dag verlof moesten krijgen (het was een woensdag) met behoud van loon of salaris. Dat werd door verscheidene werkgevers geweigerd. Zo ontwikkelde zich op de Nijmeegse Papierfabriek de volgende dialoog tussen een daar werkzame WA-man en zijn directeur:

Directeur: Je krijgt geen vrij, van de NSB neem ik niets aan.

WA-man: De commandant der WA heeft mij opgedragen, mee te gaan.

Directeur: Ik ken geen commandant.

WA-man: Dan zult u deze nog wel leren kennen. Bovendien heeft het in de krant gestaan dat de patroons vrij moeten geven.

Directeur: Je bent arbeider bij mij en met de WA heb ik niets te maken. Wat is dat eigenlijk voor een stelletje?

WA-man: Het is de Weerafdeling van de NSB.

Directeur: En je hebt al zo'n klein loon en nu wil je een dag vrij.

WA-man: Ja, maar u moet die dag uitbetalen.

Directeur: Dan moet je maar zien dat je dat geld van de NSB krijgt want dat hebben ze zat gestolen.

WA-man: U beledigt mij en de gehele beweging.

Directeur: Hou je mond verder en je krijgt geen vrij, of ik moet het van hogerhand hebben. De NSB beschouw ik niet als zodanig. Dat zoodje ken ik niet.¹

Ondanks dit verbod ging de betrokken WA-man naar de begrafenis toe; hij werd ontslagen. Zo deden zich in den lande nog enkele gevallen voor. Bij de Nederlandse Spoorwegen stelde president-directeur Goudriaan aanvankelijk vast dat men Musserts instructie diende te volgen – voor Hupkes eens te meer een bewijs dat Goudriaan voor zijn functie niet deugde. Secretaris-generaal Spitzens bepaalde dat alleen het in Den Haag gestationeerde spoorwegpersoneel verlof mocht krijgen.

Aan Tons graf werd namens Mussert door van Genechten gesproken. Dat hij voortgezette strijd aankondigde tegen ‘de duistere machten van de Vrijmetselarij, van het Jodendom en van het Jezuïetisme’, sprak vanzelf. Minder vanzelf sprak het dat hij uitriep: ‘Wij zullen de macht overnemen en de rust en de orde hier handhaven!’² Deze ene zin, algemeen in de pers weergegeven, wakkerde de geruchten aan, dat ‘de NSB aan de macht kwam.’ Over de tweede helft van die zin (‘Wij zullen de rust en de orde hier handhaven!’) deed Tenkink zijn beklag bij Rauter en van Genechten werd bij deze op het matje geroepen: voor het handhaven van ‘de rust en de orde’ was de bezetter verantwoordelijk, niet de NSB! Bovendien zond

¹ Brief, 12 sept. 1940, van de commandant vendel I, ban 17 van de WA aan A. J. Zondervan (a.v., 941). ² *Het Nationale Dagblad*, 12 sept. 1940.